
WALT WHITMAN

ΦΥΛΛΑ ΧΛΟΗΣ

ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΛΟΓΗ • ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ • ΕΠΙΜΕΤΡΟ
ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ • ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΛΕΝΗ ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ
ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ

ΚΕΔΡΟΣ

Walt Whitman: *Φύλλα κλόης*
Τίτλος πρωτοτύπου από όπου έγινε η επιλογή:
Walt Whitman: *The Complete Poems, Penguin Classics*

ISBN 978-960-04-5031-6

Μετάφραση: Ελένη Ηλιοπούλου • Κατερίνα Ηλιοπούλου
Υπεύθυνη Τμήματος Επιμέλειας-Διόρθωσης: Μαρία Σπανάκη
Επιμέλεια-διόρθωση: Αναστασία Παπασταθοπούλου
Ηλεκτρονική σελιδοποίηση-διόρθωση: Νικολέττα Δουλάμη

© Για την έκδοση στα ελληνικά, Εκδόσεις Κέδρος Α.Ε., 2019

Κέδρος Εκδοτική Α.Ε.
Γ. Γενναδίου 3
Αθήνα 106 78
τηλ. 210 38 09 712-14 • φαξ 210 33 02 655
www.kedros.gr • www.facebook.com/kedros.gr
e-mail: books@kedros.gr

Walt Whitman

ΦΥΛΛΑ ΧΛΟΗΣ

ΑΦΙΕΡΩΣΕΙΣ

ΟΤΑΝ ΞΕΚΙΝΗΣΑ ΤΙΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΜΟΥ

Όταν ξεκίνησα τις σπουδές μου, το πρώτο βήμα μου 'δωσε τόση χαρά,
Η απλή επίγνωση της πραγματικότητας, αυτές οι μορφές, η δύναμη
της κίνησης,
Το πιο κοινό έντομο ή ζώο, οι αισθήσεις, η όραση, ο έρωτας,
Το πρώτο βήμα λοιπόν με γέμισε με τέτοιο δέος και μου 'δωσε τόση
χαρά,
Όστε ποτέ δεν επιθύμησα στ' αλήθεια να πάω παρακάτω,
Θέλω μόνο να στέκομαι και τον καιρό μου να περνώ υμνώντας το με
τραγούδια εκστατικά.

ΜΗΝ ΚΛΕΙΝΕΤΕ ΤΙΣ ΠΟΡΤΕΣ ΣΑΣ

Μην κλείνετε τις πόρτες σας σ' εμένα, περήφανες βιβλιοθήκες,
Γιατί αυτό που έλειπε απ' όλα τα φορτωμένα ράφια σας, κι ωστόσο το
 πιο αναγκαίο, εγώ σας φέρνω,
Μέσα απ' τον πόλεμο ξεπροβάλλει, ένα βιβλίο που έφτιαξα εγώ,
Οι λέξεις του βιβλίου μου τίποτα, το περιεχόμενό του τα πάντα,
Ένα βιβλίο διαφορετικό, ξεχωριστό από τ' άλλα, που δεν γίνεται από
 τη νόηση αντιληπτό,
Κι ωστόσο εσείς, εσείς ανείπωτες λανθάνουσες μορφές, θα συγκλονι-
 στείτε με κάθε του σελίδα.

ΠΟΙΗΤΕΣ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ

Ποιητές του μέλλοντος, αγορητές, τραγουδιστές, μουσικοί του μέλλοντος!

Το σήμερα δεν θα με δικαιώσει ούτε θα με ερμηνεύσει,
Όμως εσείς, μια καινούργια γενιά, αυτόχθονη, αθλητική, ηπειρωτική,
μεγαλύτερη απ' όλες τις προηγούμενες,
Εγερθείτε! Διότι εσείς πρέπει να με δικαιώσετε.

Εγώ ο ίδιος δεν θα γράψω παρά μια δυο λέξεις ενδεικτικές για το μέλλον,
Για μια μόνο στιγμή θα βγω μπροστά και γρήγορα θα κυλήσω πάλι στο σκοτάδι.

Είμαι ένας άνθρωπος που, καθώς αδιάκοπα περιπλανιέται, ρίχνει τυχαία το βλέμμα του σ' εσάς κι έπειτα αλλού στρέφει το πρόσωπό του,

Αφήνοντας εσάς να το καταδείξετε και να το ορίσετε,
Περιμένοντας από σας τα πιο σημαντικά.

Σ' ΕΣΣΕΝΑ

Ξένε, αν στο διάβα σου με συναντήσεις και θελήσεις να μου μιλήσεις,
γιατί να μη μου μιλήσεις;
Και γιατί να μη σου μιλήσω κι εγώ;

ΕΣΥ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ

Εσύ αναγνώστη, πάλλεις από ζωή και περηφάνια και αγάπη όπως κι
εγώ,
Γι' αυτό λοιπόν τα άσματα που ακολουθούν για σένα είναι γραμμένα.

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΕΑΥΤΟΥ ΜΟΥ

1

Υμνώ τον εαυτό μου και τραγουδώ τον εαυτό μου,
Και ό,τι παραδέχομαι κι εσύ θα το παραδεχτείς,
Γιατί κάθε μόριο που μου ανήκει ανήκει και σ' εσένα.

Αφήνομαι νωχελικά και προσκαλώ την ψυχή μου,
Γέρνω νωχελικά παρατηρώντας ένα βλαστάρι χλόης καλοκαιρινής.

Η γλώσσα μου, κάθε μόριο από το αίμα μου είναι φτιαγμένα από το
χώμα αυτό, από τον αέρα αυτό,
Γεννημένος εδώ από γονείς γεννημένους εδώ, όπως και οι γονείς τους,
όπως και οι γονείς των γονιών τους,
Στα τριάντα επτά μου χρόνια και με υγεία τέλεια ξεκινώ,
Ελπίζοντας να μη σταματήσω μέχρι τον θάνατό μου.

Καθώς δόγματα και σχολές απαρχαιωμένα 10
Στο περιθώριο μένουν για λίγο έχοντας εκπληρώσει τον σκοπό τους,
χωρίς ποτέ να λησμονιούνται,
Εγώ για καλό ή για κακό εναγκαλίζομαι, απροσχεδίαστα αφήνοντάς
τη να μιλά,
Τη Φύση αχαλίνωτη με την αρχέγονή της ενέργεια.

2

Τα σπίτια και τα δωμάτια είναι γεμάτα αρώματα, τα ράφια είναι ξέ-
χειλα από αρώματα,
Την ανασαίνω κι εγώ την ευωδιά τους, τη γνωρίζω και την αγαπώ,
Το απόσταγμα αυτό κι εμένα θα με μέθαγε, μα δεν θα το αφήσω.

Η ατμόσφαιρα δεν είναι άρωμα, γεύση δεν έχει αποστάγματος, δεν
 έχει μυρωδιά,
 Είναι φτιαγμένη για τα χείλη μου παντοτινά, είμαι μ' αυτήν ερωτευ-
 μένος,
 Θα πάω στην όχθη δίπλα στο δάσος να φανερωθώ μπροστά της απρο-
 σποίητος και γυμνός,
 Θέλω παράφορα μαζί της να αγγιχτώ.

20

Ο αγνός της ίδιας της ανάσας μου,
 Αντίλαλοι, κελαρυσμοί, σιγανά βουίσματα, ρίζα του έρωτα, μεταξωτή
 κλωστή, διχάλα και κληματαριά,
 Εκπνοή και εισπνοή, ο χτύπος της καρδιάς μου, το διάβα του αίματος
 και του αέρα μέσα στα πνευμόνια μου,
 Η μυρωδιά των χλωρών και των ξερών φύλλων, η μυρωδιά της ακρο-
 γιαλιάς, των σκούρων βράχων της θάλασσας και του σανού
 στον αχυρώνα,
 Ο ήχος της φωνής μου που εξαπολύει τις λέξεις μου μέσα στους στρο-
 βιλισμούς του ανέμου,
 Λίγα ανάλαφρα φιλιά, λίγα αγκαλιάσματα, μπράτσα περασμένα γύρω
 από ώμους,
 Το παιχνίδισμα του φωτός και της σκιάς στα δέντρα καθώς δονούνται
 τα λυγερά κλαδιά,
 Η τέρψη στη μοναξιά, μέσα στον πυρετό των δρόμων ή πέρα σε λιβά-
 δια και σε λοφοπλαγιές,
 Η αίσθηση της υγείας, οι τρίλιες του καταμεσήμερου, το τραγού-
 δι του εαυτού μου καθώς σηκώνομαι από το κρεβάτι για να
 προϋπαντήσω τον ήλιο.

Σου φαίνονται πολλά τα χίλια στρέμματα; Σου φαίνεται πολύ πλατιά
 η γη;
 Έχεις πασχίσει καιρό να μάθεις να διαβάζεις;
 Έχεις νιώσει περήφανος πολύ γιατί μπορείς να βρίσκεις το νόημα των
 ποιημάτων;

30

Μείνε τη μέρα και τη νύχτα αυτή μαζί μου και θα γίνει δική σου η
 πηγή όλων των ποιημάτων,

Θα γίνει δικός σου ο θησαυρός της γης και του ήλιου (μένουν εκατομμύρια ήλιοι ακόμη),
 Δεν θα δέχεσαι πια τα πράγματα από δεύτερο ή τρίτο χέρι, δεν θα βλέπεις μέσα απ' τα μάτια των νεκρών, ούτε θα τρέφεσαι με τα φαντάσματα των βιβλίων,
 Δεν θα βλέπεις ούτε μέσα απ' τα δικά μου μάτια, ούτε θα δέχεσαι τα πράγματα από μένα,
 Μα θα ακούς όλες τις πλευρές και μέσα από σένα τον ίδιο θα τις φιλτράρεις.

3

Έχω ακούσει τις ομιλίες των ομιλητών, τις ομιλίες για την αρχή και για το τέλος,
 Όμως εγώ δεν μιλώ για την αρχή ή για το τέλος.

Ποτέ δεν υπήρξε έναρξη περισσότερη απ' όσο υπάρχει τώρα, 40
 Ούτε περισσότερα νιάτα ή γηρατειά απ' όσο υπάρχουν τώρα,
 Και ποτέ δεν θα υπάρξει περισσότερη τελειότητα απ' όσο υπάρχει τώρα,
 Ούτε Παράδεισος περισσότερος ούτε Κόλαση απ' όσο υπάρχει τώρα.

Ορμή, κι ορμή κι ορμή,
 Πάντοτε η γεννήτρα ορμή του κόσμου.
 Βγαίνοντας απ' τη σκοτεινιά τα αντίθετα μα ίσα μεταξύ τους προχωράνε, πάντοτε ύλη κι αύξηση, πάντοτε συνουσία,
 Πάντοτε η ύφανση της ταυτότητας, πάντοτε διαφορά, πάντοτε μια γενιά ζωής.

Εξήγηση παραπάνω δεν χρειάζεται, σπουδασμένοι κι ασπούδαστοι νιώθουν πως έτσι είναι.

Σίγουρος με την πιο ακλόνητη σιγουριά, κάθετος σαν το αλφάδι, στερεωμένος, στυλωμένος με δοκάρια,

Δυνατός σαν άλογο, στοργικός, περήφανος, ηλεκτρισμένος,
Εγώ κι αυτό το μυστήριο στέκουμε εδώ μαζί. 50

Καθάρια και γεμάτη γλύκα είναι η ψυχή μου, καθάριο και γεμάτο γλύ-
κα είναι και καθετί που δεν είναι η ψυχή μου.

Αν λείπει το ένα λείπουν και τα δύο, και το άορατο αποδεικνύεται
από το ορατό,
Όσπου άορατο να γίνει κι αυτό και νά 'ρθει η σειρά του να αποδειχτεί.

Να αναδείξουν το κάλλιστο και να το διαχωρίσουν από το χειρίστο
πασχίζουν αντιμαχόμενοι οι αιώνες,
Κι εγώ, γνωρίζοντας την τέλεια επάρκεια και αταραξία των πραγμά-
των, όσο εκείνοι συζητούν μένω σιωπηλός και πάω να κολυμπή-
σω και να θαυμάσω τον εαυτό μου.

Καλόδεχτο είναι κάθε όργανό μου και κάθε μου χαρακτηριστικό, όπως
και κάθε ανθρώπου ψυχωμένου και καθαρού,
Κι ούτε ένας πόντος, ούτε ένα χιλιοστό δεν είναι απεχθές και τίποτα
δεν πρέπει να μας είναι πιο ξένο από τ' άλλα.

Είμαι πλήρης – βλέπω, χορεύω, γελώ, τραγουδώ·
Όταν εκείνος που μ' αγαπάει και μ' αγκαλιάζει όλη τη νύχτα και κοι-
μάται στο πλευρό μου και φεύγει ακροπατώντας μόλις χαράξει
η μέρα, 60
Αφήνοντάς μου καλάθια σκεπασμένα με λευκές πετσέτες που η αφθο-
νία τους το σπίτι πλημμυρίζει,
Πρέπει άραγε εγώ να αναβάλω την αποδοχή και τη συνειδητοποίηση,
να βάλω τις φωνές στα μάτια μου,
Να πάψουν πίσω του να ρίχνονται ακολουθώντας τον κάτω στον δρό-
μο,
Και από δω και μπρος να υπολογίζουνε και να μου δείχνουνε μέχρι
δεκάρας
Την τιμή του ενός και των δύο, και ποιο έχει τη μεγαλύτερη αξία;

4

Αργόσχολοι και περίεργοι με περιβάλλουν,
 Άνθρωποι που συναντώ, η επιρροή της παιδικής μου ηλικίας ή της
 γειτονιάς και της πόλης όπου ζω, ή του έθνους μου,
 Τα επίκαιρα, οι εφευρέσεις και οι ανακαλύψεις, οι σύλλογοι, οι συγ-
 γραφείς, παλιοί και νέοι,
 Φαγητό, ρούχα, συνάδελφοι, βλέμματα, φιλοφρονήσεις, αναγνώριση,
 Η πραγματική ή υποτιθέμενη αδιαφορία ενός άντρα ή μιας γυναίκας
 που αγαπώ, 70
 Η αρρώστια κάποιου συγγενή μου ή η δική μου, η κακοήθεια, η απώ-
 λεια ή η έλλειψη χρημάτων, τα βάσανα και οι χαρές,
 Μάχες, η φρίκη του αδελφοκτόνου πολέμου, ο πυρετός αμφίβωλων
 ειδήσεων, τα αιφνίδια συμβάντα·
 Αυτά όλα έρχονται και παρέρχονται ολημερίς και ολονυχτίς,
 Αλλά αυτά δεν είναι Εγώ, δεν είναι ο εαυτός μου.

Ξέχωρα από όσα με παρασύρουν και με ωθούν υπάρχει αυτό που είμαι
 εγώ,
 Υπάρχει εύθυμο, ικανοποιημένο, συμπονετικό, ράθυμο, ακέραιο,
 Κοιτάζει κάτω από ψηλά, στέκει ολόρθο, ή σε ένα αόρατο στήριγμα
 το χέρι ακουμπά,
 Γέρνει το κεφάλι κι όλο περιέργεια περιμένει να δει τι θα συμβεί μετά,
 Και μέσα και έξω απ' το παιχνίδι, παρακολουθώντας το και θαυμάζο-
 ντάς το.

Θυμάμαι παλιά πώς μοχθούσα κι εγώ μες στη θολούρα μαζί με σοφι-
 στές και με φιλόνικους, 80
 Δεν έχω πια ούτε ειρωνείες ούτε επιχειρήματα, παρατηρώ και περιμένω.

5

Σ' εσένα πιστεύω, ψυχή μου, το άλλο που είμαι δεν πρέπει μπροστά
 σου να ταπεινώνεται,
 Ούτε εσύ να ταπεινώνεσαι μπροστά του.

Γείρε νωχελικά μαζί μου πάνω στη χλόη, λύσε τον κόμπο που σου κλείνει τον λαιμό,
 Δεν θέλω λόγια, ούτε ρίμες θέλω και μουσική, ούτε διαλέξεις και διδαχές, κι ας είναι και σπουδαία,
 Μόνο το νανούρισμα μ' αρέσει, το σιγανό μουρμουρητό που ελευθερώνει η φωνή σου.

Θυμάμαι που ξαπλώσαμε κάποτε μαζί, ένα διάφανο καλοκαιρινό πρωί,
 Πώς ακούμπησες το κεφάλι σου στους γοφούς μου κι έγειρες πάνω μου απαλά,
 Κι άνοιξες στο στήθος μου το πουκάμισο και βύθισες τη γλώσσα σου μέσα στην ολόγυμνη καρδιά μου,
 Και μ' άγγιξες ολόκληρο, από τα γένια μου ως την άκρη των ποδιών μου.

90

Γοργά αναδύθηκε και απλώθηκε γύρω μου η ειρήνη και η γνώση που υπερβαίνει κάθε διαμάχη πάνω στη γη,
 Και ξέρω πως το χέρι του Θεού είναι η επαγγελία του δικού μου,
 Και ξέρω πως το πνεύμα του Θεού είναι ο αδελφός του δικού μου,
 Και πως όλοι οι άντρες που γεννήθηκαν ποτέ είναι κι εκείνοι αδελφοί μου, και οι γυναίκες αδελφές και ερωμένες μου,
 Και πως η αγάπη είναι ένα εσωτρόπιο της πλάσης,
 Και πως αμέτρητα είναι τα φύλλα χλωρά και μαραμένα στα λιβάδια,
 Και τα μυρμήγκια μέσα στις μικρές στοές τους από κάτω,
 Και τα βρύα που σκεπάζουνε τον ξύλινο φράχτη, οι πέτρινοι σωροί, οι κουφοξυλιές, οι φλόμοι και τα μαυροστάφυλλα.

6

Τι είναι η χλόη; με ρώτησε ένα παιδί φέρνοντάς μου μια ολόκληρη χεριά.
 Τι μπορούσα να πω στο παιδί; Κι εγώ, όπως κι αυτό, δεν ξέρω την απάντηση.

100

Φαντάζομαι πως πρέπει να 'ναι το λάβαρο του χαρακτήρα μου, υφασμένο με αυτό το αισιόδοξο πράσινο υλικό.

Ή φαντάζομαι πως είναι το μαντίλι του Θεού,
Ένα αρωματισμένο δώρο, ένα ενθύμιο σκόπιμα ριγμένο,
Με το όνομα του κατόχου σε κάποια του γωνιά, ώστε να το δούμε, να
το προσέξουμε και να πούμε *Ποιανού;*

Ή φαντάζομαι πως η χλόη η ίδια είναι ένα παιδί, το βρέφος της χλωρίδας.

Ή φαντάζομαι πως είναι ένα ομοιόμορφο ιερογλυφικό,
Και σημαίνει: Φυτρώνω σε όλα τα μήκη και τα πλάτη της γης,
Βλασταίνω ανάμεσα σε μαύρους και ανάμεσα σε λευκούς,
Στον Κανούκ, στον Τουκαχό, στον Βουλευτή, στον Νέγρο, το ίδιο
δίνω σε όλους, το ίδιο τους δέχομαι όλους.

Και τώρα μου μοιάζει σαν να 'ναι η ωραία πυκνή κόμη των τάφων. 110

Τρυφερά θα σου φερθώ, σγουρή χλόη,
Ίσως αναφέσαι μέσα από το στήθος νέων ανδρών,
Ίσως αν τους γνώριζα να τους είχα αγαπήσει,
Ίσως να βγαίνεις μέσα από γέρους, ή από βρέφη που πρόωρα άρπαξε
ο θάνατος από της μάνας τους την αγκαλιά,
Και τώρα είσαι εσύ της μάνας η αγκαλιά.

Η χλόη αυτή είναι σκούρα πολύ για να βγαίνει από τα γέρικα λευκά
κεφάλια των μανάδων,
Πιο σκούρα από τα ξεθωριασμένα γένια των γερόντων,
Σκούρα πολύ για να βγαίνει απ' τους χλομούς ουρανίσκους.

Ω, αφουγκράζομαι τόσο πολλές γλώσσες να μιλούν,
Κι αυτό που ακούω δεν ηχεί μάταια μέσα από τούς ουρανίσκους. 120

Μακάρι να μπορούσα να μεταφράσω τους υπαινιγμούς για τους νε-
κρούς νέους και νέες,
Και τους υπαινιγμούς για τους γέροντες και τις μανάδες, και για τα
βρέφη που πρόωρα αρπάχτηκαν από την αγκαλιά τους.

Τι θαρρείτε πως απέγιναν οι νέοι και οι γέροι αυτοί;
Και τι θαρρείτε πως απέγιναν τα παιδιά και οι γυναίκες;

Βρίσκονται κάπου γεροί και ζωντανοί,
Το πιο μικρό βλαστάρι δείχνει πως στ' αλήθεια θάνατος δεν υπάρχει,
Κι αν υπήρξε ποτέ, ήταν για να προωθήσει τη ζωή και δεν παραμο-
νεύει στο τέλος να την ανακόψει,
Και καταλύεται τη στιγμή που εμφανίζεται η ζωή.

Όλα προχωρούν και εξαπλώνονται, τίποτα δεν καταστρέφεται,
Και το να πεθαίνεις είναι διαφορετικό από αυτό που φανταζόταν ο
καθένας, και πιο καλότυχο.

130

7

Θεώρησε κανείς τύχη καλή τη γέννησή του;
Σπεύδω να τον πληροφορήσω πως τύχη είναι και ο θάνατος, κι εγώ
το ξέρω.

Περνώ τον θάνατο με τον θνήσκοντα και τη γέννηση με το φρεσκο-
πλυμένο βρέφος, και δεν περιορίζομαι ανάμεσα στις μπότες και
στο καπέλο μου,
Και μελετώ τα πολυποίκιλα αντικείμενα, που κανένα δεν είναι όμοιο
με το άλλο και είναι όλα καλά,
Η γη καλή και τα αστέρια καλά, και τα προσαρτήματά τους καλά.

Εγώ δεν είμαι γη ούτε μιας γης προσάρτημα,
Είμαι σύντροφος και φίλος των ανθρώπων, που είναι όλοι θάνατοι
και ανεξιχνίαστοι όπως εγώ,
(Δεν ξέρουν πόσο είναι θάνατοι, μα εγώ το ξέρω).

Κάθε είδος για τον εαυτό του και τους δικούς του, για μένα το δικό
 μου αρσενικό και θηλυκό,
 Για μένα εκείνοι που υπήρξαν αγόρια και αγαπούν γυναίκες, 140
 Για μένα ο άντρας που είναι περήφανος και νιώθει να τον διαπερνά η
 μαχαιριά της καταφρόνιας,
 Για μένα η ερωμένη και η γεροντοκόρη, για μένα οι μανάδες και οι
 μανάδες των μανάδων,
 Για μένα τα χείλη που έχουν χαμογελάσει, για μένα τα μάτια που
 έχουν χύσει δάκρυα,
 Για μένα τα παιδιά και οι γεννήτορες των παιδιών.

Ξεσκεπάσου! Για μένα δεν είσαι ένοχος, ούτε ξεπεσμένος ούτε από-
 κληρος,
 Βλέπω μέσα απ' την τσόχα ή το ντρίλι έτσι κι αλλιώς,
 Και είμαι πάντοτε εδώ γύρω, ακλόνητος, ακόρεστος, ακάματος, και
 κανένας δεν μπορεί να μ' αποδιώξει.

8

Κοιμάται το μωρό στην κούνια του,
 Σηκώνω το πέπλο και το κοιτάζω ώρα πολλή, και αθόρυβα διώχνω τις
 μύγες με το χέρι μου.

Το αγόρι και το κορίτσι με τα φλογισμένα μάγουλα χώνονται στον
 δασωμένο λόφο, 150
 Στέκομαι ψηλά σε μια κορφή και τους παρατηρώ.

Ο αυτόχειρας έχει σωριαστεί στο πάτωμα της κάμαρας το αιματο-
 βαμμένο,
 Περιεργάζομαι το πτώμα με τα μουσκεμένα μαλλιά και σημειώνω πού
 έχει πέσει το πιστόλι.

Η φλυαρία του πεζοδρομίου, ρόδες κάρων, σούρσιμο παπουτσιών, λό-
 για διαβατών,